

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ จำเป็นต้องใช้ความรู้ มาสร้างผลผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้นและโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกสืบทอดกันมาเป็น เวลานานควรจะได้มีการอนุรักษ์หรือได้จารึกเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้นำไปสืบทอดกันต่อไป ซึ่งใน ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้า การนำเรื่องของการจัดการความรู้ มาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในรูปแบบของสื่อทางด้านสารสนเทศหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นจะ เป็นการรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่างๆ มารวบรวมไว้ในที่เดียวกัน โดยการสร้าง บรรยากาศให้เกิดการคิดค้น การเรียนรู้ และสร้างความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น การจัดระเบียบความรู้ อาจจัดในเอกสารและการสร้างช่องทางอื่น เช่น ฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ในรูปแบบเว็บไซต์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพื่อนำไปใช้พัฒนางานของตนให้สัมฤทธิ์ผล การ จัดการความรู้ให้สัมฤทธิ์ผลนั้น “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ องค์ประกอบต่อมาคือ “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือ เพื่อ使人สามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่ายดายและรวดเร็วและ องค์ประกอบสุดท้ายคือ “กระบวนการจัดการความรู้” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จาก แหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและเกิดนวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมของการเรียนรู้ อาจจะถูกจัดอยู่ในรูปแบบของหลักสูตรในสถานศึกษา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น บทเรียนบน อินเทอร์เน็ต หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือบทเรียนเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ไม่ว่า อย่างไรก็ตามความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ควรจะได้รับ การอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อให้ดำรงอยู่คู่ ชุมชนต่อไป

อำเภอไชยาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 614 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปทางทิศเหนือ 38 กิโลเมตร ห่างจากฝั่งทะเล 7 กิโลเมตร (โสภณ บุญกล้า จุฑามาศ กระจำศรี และเบญจมาภรณ์ พิมพา, 2551) โดยมีอาณาเขต ดังนี้ ด้านใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าฉาง ด้านตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนองและอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ด้านเหนือติดต่อกับอำเภอท่าชนะ ด้านตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย ด้วยภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่เหมาะสมทำให้พื้นที่อำเภอไชยามีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำนา การเพาะปลูก เป็นต้น ชาวไชยาประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์กันเกือบทุกตำบล สัตว์ที่นิยม

เลี้ยงได้แก่ หมู เป็ด ไก่ วัว และควาย โดยเฉพาะการเลี้ยงเป็ดไข่ มีการเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดใหญ่และขนาดกลาง อยู่หลายฟาร์ม ซึ่งนอกเหนือจากการเลี้ยงเป็ดไข่ที่มีอยู่โดยทั่วไปแล้วผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงเป็ดคือไข่เป็ดสดซึ่งสามารถนำมาแปรรูปเป็นไข่เค็มอันเป็นสินค้าขึ้นชื่อของชาวไชยา ซึ่งไข่เค็มไชยาเป็นไข่เค็มที่ทำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน การทำไข่เค็มนับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนอย่างหนึ่งที่กำลังมีชื่อเสียงทั่วประเทศ ผลิตมากในพื้นที่ตำบลเลม็ดและบริเวณรอบๆ ตลาดไชยา เกษตรกรในอำเภอไชยาเลี้ยงเป็ดไข่แบบปล่อยทุ่งให้เป็ดไปหาอาหารกินตามธรรมชาติ ส่งผลให้ไข่เป็ดสดที่ได้มีลักษณะฟองโต เปลือกไข่หนา ไข่แดงมีสีแดงสด และรสชาติอร่อย ซึ่งมีความแตกต่างกับแหล่งผลิตในที่อื่นๆ อย่างสิ้นเชิง วิธีการนี้ช่วยประหยัดต้นทุนค่าอาหารเป็ด ช่วยกำจัดศัตรูพืชในนาข้าว และทำรายได้ให้กับเกษตรกรมาก แต่ที่ทำมากกว่ารายได้คือการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการเลี้ยงเป็ดเพื่อผลิตไข่เป็ดสดที่มีคุณภาพแล้วนำไปแปรรูปเป็นไข่เค็มไชยาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเรื่องความอร่อย ไข่เค็มไชยานับเป็นภูมิปัญญาการถนอมอาหารชนิดหนึ่งเพื่อเก็บไว้กินเป็นเวลานาน และนำไปผลิตเป็นอาหารอื่นได้อีกหลายชนิด ชาวไชยารู้จักการถนอมอาหารและปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณ

การเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มในอำเภอไชยายังถือปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยมีการถ่ายทอดและบอกเล่าผ่านทางคนแก่คนแก่และการลงมือปฏิบัติให้ดู ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวทำให้นักวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวและจัดทำเป็นชุดฝึกอบรมที่มีเนื้อหาสาระความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อเผยแพร่และสืบทอดให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มอยู่ควบคู่กับชาวไชยาและเป็นวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ตลอดไป

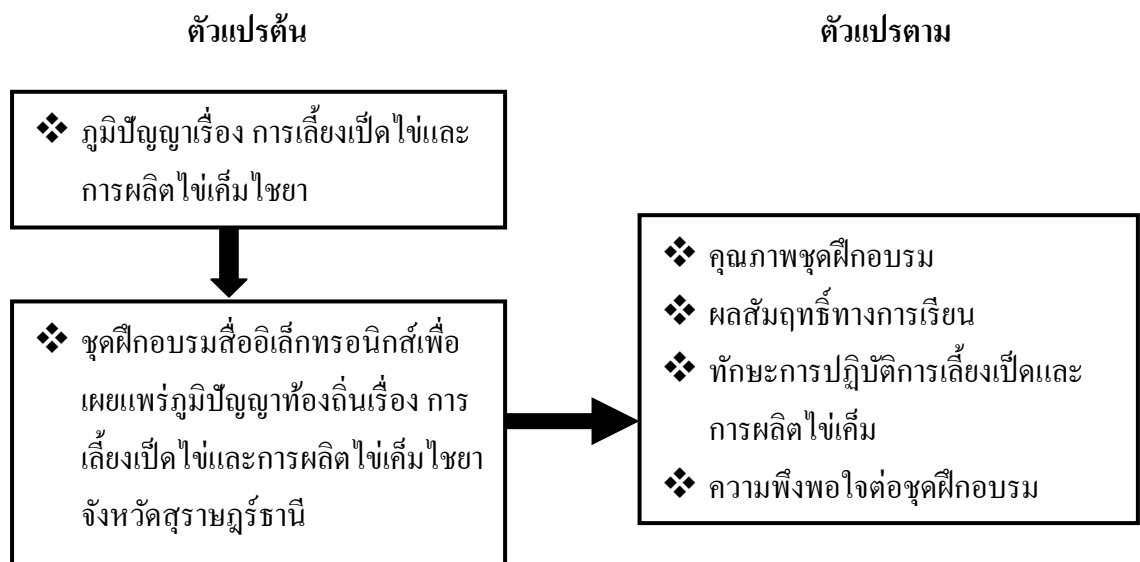
วัตถุประสงค์

การพัฒนาชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในด้านความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจ และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผสมผสานจากแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยาในประเด็นต่างๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผลจากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการประเมินความรู้ ประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ประเมินความพึงพอใจ และประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม โดยสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำคะแนนหลังการฝึกอบรมได้มากกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีความพึงพอใจและประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์ในชุดฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ขอบเขตเนื้อหาของภูมิปัญญาในการเลี้ยงเป็ดไข่ในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในเรื่อง สภาพการเลี้ยงเป็ดไข่ ปริมาณการผลิตไข่เป็ด พันธุ์เป็ดไข่ การเลือกสถานที่

1.2 ขอบเขตเนื้อหาของภูมิปัญญาในการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในเรื่อง ประวัติความเป็นมาของไข่เค็มไชยา วัตถุดิบในการผลิตไข่เค็ม สูตรการทำไข่เค็ม ขั้นตอนการผลิตไข่เค็ม อายุการเก็บรักษา การแปรรูปไข่เค็ม เอกลักษณะไข่เค็มไชยาและตลาดไข่เค็มไชยา

1.3 พัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อฝึกอบรมให้กับนักศึกษาและผู้สนใจ จำนวน 30 คน โดยชุดฝึกอบรมนำเสนอในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.4 การประเมินชุดฝึกอบรมเรื่องภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนักศึกษาและผู้สนใจเพื่อประเมินความรู้ ประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ประเมินความพึงพอใจ และประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การวิจัยได้แก่ ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ขอบเขตด้านตัวแปร กำหนดขอบเขตตัวแปรไว้ดังนี้

3.1 ภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา

3.2 ชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.3 ผลการประเมินความรู้ของชุดฝึกอบรม

3.4 ผลการประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.5 ผลการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ปี (6 มกราคม 2556 ถึง 5 มกราคม 2557)

นิยามศัพท์

การวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้ คือ

1. ภูมิปัญญาการเลี้ยงเป็ดไข่ หมายถึง วิธีการเลี้ยงเป็ดไข่ในพื้นที่ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยตอนเช้าเกษตรกรจะปล่อยให้เป็ดไปหาอาหารกินตามธรรมชาติในทุ่งนา ตอนเย็นจะไล่เป็ดเข้าคอกแล้วให้กินข้าวเปลือกและเปลือกกุ้งหัวกุ้งเป็นอาหารเสริม

2. ภูมิปัญญาการผลิตไข่เค็มไชยา หมายถึง กรรมวิธีการผลิตไข่เค็มในพื้นที่ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิธีการถนอมอาหารด้วยเกลือ โดยนำไข่เป็ดสดในพื้นที่อำเภอไชยาที่เลี้ยงด้วยสูตรอาหารเฉพาะถิ่น มาพอกด้วยดินจอมปลวกผสมเกลืออัตราส่วน 3 ต่อ 1 แล้วคลุกด้วยขี้เถ้าเคลือบทันที

3. ชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาในการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี นำเสนอในรูปแบบสื่อประสมได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง

4. ชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องภูมิปัญญาในการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี นำเสนอในรูปแบบสื่อประสมได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง โดยผู้ใช้งานฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้ สามารถทำแบบทดสอบและแบบประเมินออนไลน์ผ่านเครือข่ายนั้น

5. การประเมินความรู้ หมายถึง ระดับของความรู้ที่ได้รับจากการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม ซึ่งวัดจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม

6. การประเมินการนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง ผลของการใช้งานชุดฝึกอบรมที่ผู้ใช้งานสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้ ได้แก่ การสามารถนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้

7. การประเมินความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อผลของการใช้งานชุดฝึกอบรม ได้แก่ กระบวนการฝึกอบรมมีความเหมาะสม วิทยากรอธิบาย แนะนำวิธีการใช้ชุดฝึกอบรมและคู่มือประกอบการฝึกอบรมได้เข้าใจ ระยะเวลาของการฝึกอบรมมีความเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสม และชุดฝึกอบรมทำให้ตระหนักถึงคุณค่าและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ยั่งยืน

8. การประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม หมายถึง การวัดประสิทธิภาพของการใช้งานระบบซอฟต์แวร์ โดยดูเฉพาะผลลัพธ์ของการทำงาน (Blackbox Testing) ประกอบด้วย Functional Testing, Functional Requirement Testing, Usability Testing, Security Testing, Performance Testing

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ได้ความรู้ภูมิปัญญาจากการจัดการความรู้เรื่องการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อใช้เป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อยอดต่อไป
2. ได้ชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงเป็ดไข่และการผลิตไข่เค็มไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้ในการบริการความรู้แก่ประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ได้เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเป้าหมายในการอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านทางชุดฝึกอบรมแก่นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป
4. กลุ่มเป้าหมายที่เรียนจากชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์และชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม โดยกลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติการด้วยตนเองมากขึ้น
5. เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนจากการสอนแบบยัดเยียดเป็นศูนย์กลางมาเป็นการสอนแบบยัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้ชุดฝึกอบรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มโดยหน่วยงานของรัฐสามารถนำไปเป็นแหล่งฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้อย่างกว้างขวาง

หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ที่สอนในรายวิชาการเลี้ยงเป็ดไข่ วิชาการแปรรูปอาหาร
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมปศุสัตว์โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานสุขาสดรและสุขอนามัย สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และปศุสัตว์อำเภอ
3. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน พัฒนาการจังหวัด และพัฒนาการอำเภอ
4. กลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรที่มีความสนใจการเลี้ยงเป็ดไข่และผลิตไข่เค็มสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้